

Odnos do povojnih pobojev je test pravne države in kulture

Člani Akademskega društva Pravnik smo pretreseni ob odkritju množičnega grobišča v Barbara rovu pri Laškem. Dejstvo, da je na slovenskem ozemlju do danes evidentiranih že preko petsto prikritih grobišč, je tragično in žalostno.

Kot stanovsko pravniško društvo povojne poboje odločno obsojamo. Prepričani smo, da opravičila zanje ni mogoče iskati, niti v kontekstu kompleksnih povojnih razmer. Morebitna odgovornost žrtev se ni ugotavljala v postopkih, v katerih bi bila spoštovana vsaj minimalna procesna jamstva. Namesto domneve nedolžnosti je obveljala kolektivna domneva krivde. Šlo je za ravnanja v nasprotju s splošnimi pravnimi načeli, ki so jih že takrat priznavali civilizirani narodi. Obsojanja vreden je tudi večdesetleten molk o povojnih pobojih in skrivanje njihovih posledic.

Ustavno sodišče Republike Slovenije je v odločbi, št. U-I-248/96 z dne 30. 9. 1998, povojno državo označilo kot pripravljeno »*uveljavljati svojo oblast tudi z nasiljem, z zlorabami prava v kazenskih postopkih in s sistemskostrukturnim grobim kršenjem človekovih pravic. Zakoni niso bili uporabljeni le z namenom kaznovanja kolaboracije, ampak tudi z namenom izločitve razrednega sovražnika, prevzema oblasti in utrditve totalitarnega sistema.*« Od takšne države se je Republika Slovenija vrednostno ogradila že ob osamosvojitvi. Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije namreč v preambuli ugotavlja, da nekdanja Jugoslavija ni delovala kot pravno urejena država, in da so se v njej hudo kršile človekove pravice, določa pa tudi dolžnost Republike Slovenije, da varuje človekove pravice in temeljne svoboščine (III. člen).

Na podlagi navedenih vrednostnih izhodišč mora Republika Slovenija tudi k vprašanju povojnih pobojev pristopati skladno z načelom demokratične in pravne države ter načelom varstva človekovega dostojanstva. Gre za neselektivno in celovito popravo krivic, skladno z ustavnim načelom enakosti pred zakonom. Žrtve imajo pravico do rehabilitacije, preiskave, resnice in odškodnine, kot navaja Mednarodna komisija pravnikov iz Ženeve v priročniku "*The Right to a Remedy and to Reparation for Gross Human Rights Violations*". Razkrita dejstva kažejo, da gre pri povojnih pobojih za kazniva dejanja zoper človečnost, ki zaradi teže svoje narave ne zastarajo. Na podlagi načela zaupanja v pravo je zato utemeljeno pričakovati, da bodo državno tožilstvo in sodišča izvedli vse postopke z namenom kazenskega pregona in kaznovanja storilcev, ki so spričo časovne distance danes še mogoči. Nenazadnje, takšen poziv vsebuje tudi Resolucija 1096 Parlamentarne skupščine Sveta Evrope iz leta 1996.

Na temelju Resolucije 1481, s katero je Parlamentarna skupščina Sveta Evrope leta 2006 opozorila na pomanjkljivo poznavanje zločinov v komunističnih državah Evrope, člani Akademskega društva Pravnik podpiramo policijsko akcijo "Sprava" ter delo Komisije Vlade RS za reševanje vprašanj prikritih grobišč, Študijskega centra za narodno spravo in Muzeja novejših zgodovine. Poglobljeno poznavanje zgodovinskih dejstev, načrtno prizadevanje za popravo krivic žrtvam in njihovim svojcem ter solidarnost s tistimi, ki so zaradi krivic trpeli, je po našem prepričanju nujno potrebno. Na ta način bomo z našo zgodovino lahko zaživel v miru, čeprav jo bomo morda še naprej različno presojali. Tako bomo lažje izpolnili tudi našo civilizacijsko nalogo in izkazali pieteto do vseh žrtev. Z vsem tem lahko dokažemo veličino našega dostojanstva in prispevamo k temu, da se kaj podobnega ne bi nikoli več ponovilo.

Člani Akademskega društva Pravnik

www.adp.si
info@adp.si

Poljanski nasip 2, Ljubljana
DŠ: SI-41030907

TRR (Banka Celje): 06000-0968902841